

Patricia Highsmith, l'escriptora del nostre Mr. Hyde

Es compleixen 100 anys del naixement de la creadora de Tom Ripley

SÍLVIA MARIMON MOLAS
BARCELONA

“Amb la Patricia Highsmith (Texas, EUA, 1921 - Locarno, Suïssa, 1995) passa el mateix que quan veiem una pel·lícula de por, ens tapem els ulls però obrim els dits per veure què passa”, diu la professora de literatura, escriptora, investigadora i crítica literària Anna Maria Villalonga. I què és això tan pertorbador que no volem veure però que alhora no podem evitar de mirar? “Ens incomoda, ens inquieta sobretot perquè no hi ha solució, no ens aporta cap tranquil·litat i Highsmith manipula els mecanismes del suspens com ningú”, conclou Villalonga. Quan se celebren cent anys del naixement de l'enigmàtica escriptora, les trames d'algunes de les seves obres són plenament vigents. En moltes de les seves novel·les la idea principal és la mentida com a forma de vida i, en l'era de la intoxicació i les falses identitats, no és gens difícil trobar personatges públics que podrien encaixar sense gaires problemes en l'univers d'impostors creat per l'autora.

L'escriptor i comissari de BCNegra, Carlos Zanón, que confessa que un dels llibres que més l'ha influït és *Mar de fondo* (Anagrama), creu que la literatura de Highsmith ha tingut un gran impacte en molts altres autors. Abans de Highsmith la majoria d'assassins eren psicòpates freds i calculadors, però l'escriptora ho capgira tot, i crea una cosa monstruosa: “Són personatges amorals i per això ni ens agraden ni ens deixen d'agradar. Retrata la part més fosca. Highsmith ens fa sentir que tots nosaltres podríem ser assassins”, resumeix Zanón.

Sobre el personatge Tom Ripley, Highsmith va dir: “És força intel·ligent i té un caràcter amoral; suposo que trobo interessant el contrast amb la moral estereotipada i sovint hipòcrita i falsa. No es poden fer històries interessants amb imbècils”. L'habilitat de l'escriptora era

que posava al lector a favor dels seus assassins perquè en lloc de traçar una línia divisòria entre el bé i el mal, Highsmith els superposa i no fa cap judici de valor. Graham Green ho va resumir així: “En un món sense finals morals, que no tenen res en comú amb el món heroic d'altres autors com Hammett i Chandler, ni amb els seus romàntics i desil·lusionats, sempre acaba venent el mal”. Tom Ripley, Howard Ingham, Robert Forrester o Bruno Anthony, alguns dels assas-

L'escriptora
Patricia
Highsmith.

GETTY

sins creats per la ment de l'autora, gairebé sempre aconsegueixen sortir-se'n.

Highsmith va començar la seva carrera com a escriptora durant la dècada dels quaranta. No va ser fàcil però el 1950, finalment, va aconseguir publicar *Estranys en un tren*. I a partir d'aquí, i gràcies en part a l'adaptació cinematogràfica que en va fer Alfred Hitchcock, l'escriptora es va anar fent molt popular. Es van fer i es continuen fent moltes adaptacions al cinema

de les seves novel·les. Highsmith no va tenir una infància fàcil. La seva mare li va confessar que va intentar avortar bevent aigües rars i no va conèixer el seu pare fins que va tenir 12 anys. La seva orientació sexual aleshores també podia ser problemàtica. Tanmateix, va ser una de les primeres autores que es va atrevir a escriure sobre relacions lèsbiques. Ho va fer el 1952 i amb un nom fals. En aquell moment va titular la novel·la *The price of salt*. Quan finalment va confirmar que ella n'era l'autora li va canviar el títol per *Carol*.

Què diran els seus dietaris?

A l'epíleg que va escriure per a una nova edició de *Carol* l'any 1989, l'escriptora explicava que havia rebut centenars de cartes en què li agraïen que descrivís una relació lèsbica sense condemnar-la i sobretot que no la convertís en una història impossible o desgraciada. “Mai es va sentir identificada amb la societat nord-americana ni s'hi va sentir còmoda —explica Anna Maria Villalonga—. Al voltant d'ella sempre hi ha hagut un cert misteri, era molt reservada, explicava molt poc d'ella mateixa. Els dietaris —es publicaran als Estats Units aquest any i en castellà sortiran el 2022 a Anagrama— ens aclariran algunes coses”.

Villalonga reivindica els contes de Highsmith (Columna n'ha publicat un recull en català i en castellà ho va fer Anagrama). “Als contes afloren moltes de les seves obsessions, com el seu amor pels animals”, diu l'escriptora i crítica literària. A *Crimenes bestiales*, que Anagrama va publicar en un únic volum que recull els primers cinc llibres de contes de l'escriptora, hi ha històries inquietants en què els animals es venen dels éssers humans. Des d'un cultivador de cargols obsessiu que acaba sent devorat per aquestes bestioles fins a un infant que mata la mare perquè ha preparat una sopa amb la seva tortuga.

En altres relats, el crim acostuma a passar en l'àmbit domèstic. “Hi ha un conte en què un home comença a inquietar-se perquè hi ha uns infants que juguen i molesten i, a partir d'aquí, s'inicia una espiral de violència. Aquesta és una de les peculiaritats de Highsmith, que moltes de les víctimes moren simplement perquè fan nosa”, diu Carlos Zanón. Potser això és el més pertorbador de l'autora, la facilitat que tenen els seus assassins, aparentment normals, per matar. —